

Bc. Aleš Reich

Moldavsko

Anotace

Stručná informace, popisující základní socioekonomické údaje, bezpečnostní situaci a interakci Moldavska s Českou republikou (opět s důrazem na hospodářskou a bezpečnostní, ale i humanitární a rozvojovou agendu).

Klíčová slova

Moldavsko, spolupráce, interakce, hospodářství, bezpečnost.

Summary

Brief information describing basic socio-economic data, security situation and interaction of Moldova with the Czech Republic (again with emphasis on economic and security, but also humanitarian and development agenda).

Keywords

Moldova, cooperation, interaction, economy, security.

ÚVOD

Moldavsko (moldavsky Republica Moldova), je východoevropský vnitrozemský stát ležící mezi Ukrajinou a Rumunskem. Žijí zde necelé 4 milióny obyvatel. Jeho hlavním městem je Kišiněv (Chişinău). Úřední jazyk se dříve nazýval moldavština, podstatná část obyvatel ho však považovala za dialekt rumunštiny. V prosinci 2013 nejvyšší soud rozhodl, že úředním jazykem země je rumunština. Užívá se též ruština, ukrajinština a gagauzština.

Současná Moldavská republika vznikla v roce 1991, po rozpadu Sovětského svazu. Navazuje na tradici v Moldavského knížectví, jež má kořeny ve 14. století. Severní část knížectví byla po záboru Rumunskem roku 1775 známa jako Bukovina. Po roce 1812 si zbylé území rozporcovali Rusové a Osmané a bylo poté známo jako Besarábie. Po první světové válce krátce existovala samostatná Moldavská demokratická republika, ale roku 1918 byla včleněna do Rumunska. Z druhé části území, kontrolované Sověty, vznikla Moldavská autonomní sovětská socialistická republika.

V roce 1940 Sověti i zbytek Moldavska obsadili a začlenili ho do Sovětského svazu, jakožto Moldavskou sovětskou socialistickou republiku. Po rozpadu Sovětského svazu vyhlásila samostatnost. Znovupřipojení k Rumunsku Moldavané odmítli v referendu. Moldavsko bývá někdy nazýváno Moldávie, avšak zaujímá pouze část historické země Moldávie.

Na jihu Moldavska se nachází autonomní oblast Gagauzsko, kde žije obyvatelstvo turkického původu a na východě je autonomní oblast a mezinárodně neuznávaný stát Podněstří, obývané zejména etnickými Rusy. Podněstří, na rozdíl od Moldavska, netvoří historickou součást Moldávie ani předválečného „Velkého Rumunska“.

Moldavsko je členskou zemí Společenství nezávislých států a Organizace černomořské ekonomické spolupráce, ale zároveň usiluje o vstup do Evropské unie. Ekonomika Moldavska je nejmenší v Evropě (hrubý domácí produkt na hlavu) a Moldavsko má rovněž nejnižší index lidského rozvoje na kontinentu. Je rovněž turisty nejméně navštěvovanou zemí v Evropě.

Obchodní a ekonomická spolupráce Česká republika – Moldavsko

Moldavsko v minulosti nepatřilo k významným obchodním partnerům České republiky. Přestože je exportní nabídka Moldavské republiky poměrně omezená a její dovozní potenciál relativně nízký, objem vzájemné obchodní výměny se trvale zvyšuje.

V roce 2017 přesáhl obrat obchodní výměny 98 milionů EUR. Česká republika se pohybuje na 14. místě z hlediska moldavského exportu a na 15. místě z hlediska moldavského dovozu. Z pohledu České republiky je Moldavsko ve zhruba osmé desítce zemí. Podíl České republiky na celkovém exportu země v roce 2017 činil 1,23 % a na importu 1,41 %.

Bilance vzájemné obchodní výměny za posledních 5 let¹

Obrat obchodní výměny mezi Českou republikou a Moldavskou republikou v tisících EUR.

	2013	2014	2015	2016	2017
Vývoz	44 733	44 224	42 369	43 883	58 753
Dovoz	23 494	30 437	31 497	31 220	31 304
Obrat	68 226	74 661	74 867	75 103	90 058
Saldo	21 239	13 788	10 870	12 663	27 449

Obrat obchodní výměny mezi Českou republikou a Moldavskou republikou v tisících Kč.

	2013	2014	2015	2016	2017
Vývoz	1 164 099	1 217 656	1 154 741	1 186 344	1 542 269
Dovoz	610 726	838 098	859 548	843 985	821 796
Obrat	1 774 825	2 055 754	2 014 289	2 030 329	2 364 065
Saldo	553 373	379 558	295 193	342 359	720 473

Obrat obchodní výměny za rok 2017 dosáhl 2 364 milionů Kč, což ve srovnání s rokem 2016 představuje růst o 16,4 %, vývoz dosáhl hodnoty 1 542,2 milionů Kč a tedy růstu o 30 %, dovoz z Moldavska zaznamenal pokles o 2,6 % na 821,8 milionů Kč. Saldo obchodní výměny ve výši 720,4 milionů Kč zůstává pozitivní ve prospěch České republiky. Struktura vývozu a dovozu se prakticky nemění.

Mezi hlavní exportní položky podle nomenklatury HS(2) patří: 87 – vozidla motorová, traktory, aj. (33 %), 85 – přístroje el. záznamu reprodukce zvuku TV obrazu (17 %), 84 – reaktory, kotle, přístroje (12,49 %), 39 – Plasty a výrobky z nich (7,68 %) a 48 – Papír karton lepenka a výrobky (4,14 %).

V dovozu do České republiky převládaly následující položky: 22 – Nápoje tekutiny lihové ocet (27,93 %), 85 – přístroje elektronického záznamu, reprodukce zvuku, televizního obrazu (18,53 %), 94 – Nábytek lůžkoviny svítidla stavby montované (14,97 %), 20 – Přípravky ze zeleniny ovoce ořechů (5,99 %). Celkově lze konstatovat, že obrat zahraničního obchodu narůstá. S výjimkou roku 2015 pomalu narůstá vývoz z České republiky do Moldavska a zároveň o něco pomaleji roste i vývoz z Moldavska do České republiky.

¹ Zahraniční obchod České republiky – roční údaje – 2017. Český statistický úřad.
<https://www.czso.cz/csu/czso/zahranicni-obchod-cr-rocni-udaje-2016>
 Statistiky zahraničního obchodu Ministerstvo průmyslu a obchodu České republiky.
<https://www.mpo.cz/cz/zahranicni-obchod/statistiky-zahranicniho-obchodu/>

Nejvýznamnější položky vývozu/dovozu z České republiky do/z Moldavska²

Hlavní položky vývozu v roce 2017.

Název zboží	Statistická hodnota (tisíce EUR)	%
Osobní automobily a jiná motorová vozidla.	17 631	30,02
Telefonní přístroje, včetně telefonů pro celulární síť.	2 804	4,77
Stroje automatického zpracování dat jednotky snímače.	2 438	4,15
Elektrická zařízení k vypínání, spínání nebo k ochraně elektrických obvodů.	2 044	3,48
Trouby trubky hadice příslušenství z plastů.	1 824	3,11
Elektrické akumulátory, včetně separátorů pro ně, též pravoúhlých.	1 794	3,05
Monitory a projektory, bez vestavěného televizního přijímacího přístroje.	1 155	1,97
Polymery ethyleny v primárních formách.	1 058	1,80
Léky odměřené ne krev, antiséra.	911	1,55
Cukr třtinový řepný sacharóza chemicky čistá.	904	1,54

Hlavní položky dovozu v roce 2017.

Název zboží	Statistická hodnota (tisíce EUR)	%
Víno z čerstvých hroznů mošt vinný jiný.	8 650	28,25
Izolované (též s lakovaným povrchem nebo anodickým okysličením) dráty.	5 751	18,78
Sedadla (jiná než sedadla čísla 9402), též proměnitelná v lůžka.	4 501	14,70
Zavařeniny želé kaše ovocné a jiné pasty slazené.	1 684	5,50
Tkaniny bavlněné nad 85 % do 200 g.m-2.	1 611	5,26
Desky, listy, folie, filmy, pruhy a podobné ostatní výrobky z plastů.	1 516	4,95
Semena slunečnicová i drcená.	621	2,03
Meruňky, třešně, višně, broskve, švestky a podobné čerstvé.	578	1,89 %
Med přírodní.	534	1,74
Výrobky ostatní z železa oceli.	425	1,39

² Ministerstvo průmyslu a obchodu České republiky podpořilo hospodářskou spolupráci s Moldavskem. Ministerstvo průmyslu a obchodu České republiky, 22. IX. 2017.

<https://www.mpo.cz/cz/zahranicni-obchod/mezinarodni-obchod-dle-teritorii/zeme-sns-a-dalsi-zeme/mpo-cr-podporilo-hospodarskou-spolupraci-s-moldavskem--234313/>

Základní smlouvy mezi Českou republikou a Moldavskem³

Obchod mezi oběma zeměmi měl svůj smluvní základ v dohodě o obchodně-ekonomické spolupráci (která ovšem byla z důvodů nekompatibility s legislativou Evropské unie se souhlasem obou stran zrušena). V platnosti zůstávají dohody o zamezení dvojího zdanění a o podpoře a ochraně investic z roku 1999, letecká dohoda a další. Během návštěvy ministra zahraničních věcí a evropské integrace v říjnu 2004 v Praze byl podepsán Protokol ke Smlouvě o zamezení dvojího zdanění a zabránění daňovému úniku v oboru daní z příjmu a majetku. V květnu 2011 ratifikoval moldavský parlament Protokol ke smlouvě o podpoře a ochraně investic mezi Českou republikou a Moldavskem, který na žádost České republiky zavádí několik změn a uvádí tuto smlouvu do souladu se závazky České republiky v rámci Evropské unie. Právní rámec hospodářských vztahů doplnila v roce 2012 dohoda v oblasti rozvojové spolupráce v a roce 2014 mezivládní dohoda o hospodářské a průmyslové spolupráci.

Zahraníční rozvojová spolupráce

Plánováním, realizací a kontroly realizace projektů rozvojové spolupráce se zabývá Česká rozvojová agentura (ČRA, <http://www.czda.cz>), na kterou přešla řada kompetencí, které měla v oblasti rozvojové spolupráce jednotlivá resortní ministerstva. V Moldavsku je v záležitostech rozvojové spolupráce kontaktním místem Velvyslanectví České republiky v Moldavské republice (ulice Moara Rosie 23, 2005, Chişinău, Moldova, tel. 00 373 22 209942, Fax: 00 373 22 296 437, e-mail: chisinau@embassy.mzv.cz).

Moldavská republika je od roku 2006 důležitou cílovou zemí pro zahraniční rozvojovou spolupráci České republiky (ZRS). V souladu s Konceptí zahraniční rozvojové spolupráce na období 2014 až 2017 bylo Moldavsko prioritní zemí. Tento status si země udržela i rámci dalšího programu rozvojové spolupráce na období 2018 – 2023. Prioritními sektory zahraniční rozvojové spolupráce České republiky jsou: voda a sanitace a životní prostředí, podpora sociální infrastruktury, podpora státu a občanské společnosti a zemědělství.⁴

Objemy finančních prostředků pro zahraniční rozvojovou spolupráci realizovanou v Moldavsku dosahují 90 milion Kč ročně. Projekty rozvojové spolupráce probíhají nejčastěji ve tříletém cyklu, kromě tzv. malých lokálních a transformačních projektů, jejichž cyklus je roční.

Moldavsko je pro Českou republiku také jednou z 10 prioritních zemí v rámci tzv. transformační spolupráce, která se zaměřuje především na zvyšování kapacit neziskových organizací, školení představitelů místních správ a samospráv a budování občanské společnosti. Dlouhodobě jsou podporovány také aktivity na podporu občanské společnosti v

---

³ Moldavsko. Ministerstvo zahraničních věcí České republiky. https://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/rozvojova_spoluprace/dvoustranna_zrs_cr/prioritni_zeme_2010_2017/moldavsko/index.html

⁴ Premiér Sobotka jednal v Moldavsku o rozvojové pomoci i hospodářské spolupráci. Česká rozvojová agentura, 13. VI. 2016. <http://www.czechaid.cz/premier-sobotka-jednal-v-moldavsku-o-rozvojove-pomoci-i-hospodarske-spolupraci/>

Podněstří. V rámci transformační spolupráce České republiky jsou realizovány také projekty Východního partnerství.

Vedle aktivit České republiky, do Moldavska směřují programy rozvojové spolupráce dalších 17 významných donorů – Evropská unie, Mezinárodní měnový fond, Světová banka, Rozvojový program Organizace spojených národů (United Nations Development Programme, UNDP), rozvojové agentury Švédska, Rakouska a Švýcarska, Agentura Spojených států amerických pro mezinárodní rozvoj (United States Agency for International Development; USAID), atd. Celková rozvojová pomoc poskytovaná Moldavsku tvořila v posledních letech přibližně 410 milionů EUR, v roce 2014 vzrostla na 460 milionů EUR, jelikož Rumunsko začalo vykazovat svoji rozvojovou pomoc (Official development assistance; ODA) v rámci Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj.

Česká rozvojová agentura – projekty

Česká rozvojová agentura se zabývá především přípravou a realizací dvoustranných projektů mezi Českou republikou a partnerskými zeměmi. Na základě Strategie zahraniční rozvojové spolupráce České republiky pro období 2018–2030 se v každé zemi věnuje určitým tématům a sektorům. Výběr témat rozhodně není náhodný. Stanovené sektorové priority berou v úvahu české zkušenosti a vycházejí z komparativních výhod České republiky. Jednou z nich je zkušenost s procesem politické, ekonomické a společenské transformace. Sektorové priority zároveň reflektují obecné priority mezinárodního společenství. V neposlední řadě zohledňují proces dělby práce s ostatními dárči.⁵

Jedním z projektů České rozvojové agentury je i projekt v oblasti boje proti drogové trestné činnosti v Moldavsku. Moldavské úřady v současnosti nemají vzhledem k omezeným zkušenostem a vysokým finančním nákladům dostatečné kapacity k boji s nezákonnou produkcí a obchodováním s omamnými a psychotropními látkami. Cílem tohoto projektu je proto podpořit činnost Generálního inspektorátu moldavské policie v boji proti drogové kriminalitě, a to zejména co se týče tzv. nových psychoaktivních látek a obchodování s drogami prostřednictvím skrytého prostředí internetu. V roce 2017 vyjeli experti z České republiky na cestu do Moldavska, kde se seznámili s aktuální situací v této oblasti a identifikovali potřeby moldavských partnerů. Pořádili také technické vybavení, které bude sloužit pro praktická školení. V roce 2018 v rámci další expertní cesty proběhly prezentace na následující témata: „Nové syntetické drogy a legislativa“, dále „Problematika virtuálních měn“, kde bylo cílem představit základní principy jejich fungování a trestnou činnost, která je s nimi často spojována, a posledním tématem byl „Darknet“. K Darknetu proběhlo také praktické cvičení, které primárně spočívalo v základní přípravě a následné samostatné práci v Darknetu a dále v analýze webových stránek se závadovým obsahem. Projekt bude v roce 2018 ukončen.

Na rozvoji Moldavska se významným způsobem podílí i nevládní nezisková organizace Člověk v tísni a to ve čtyřech hlavních oblastech: ekologické zemědělství a ekonomický rozvoj,

⁵ Moldavsko. Obchodní a ekonomická spolupráce s Českou republikou, Business Info.

<https://www.businessinfo.cz/cs/clanky/moldavsko-obchodni-a-ekonomicka-spoluprace-s-cr-19036.html>

Česká rozvojová agentura. <http://www.czechaid.cz/nase-aktivity/co-delame/>

sociální ochrana a inkluze lidí s postižením, posilování a zapojování občanské společnosti a podpora lidských práv v Podněstří.⁶

Dohoda mezi vládou České republiky a Moldavské republiky v oblasti trestných činů

Dne 7. srpna roku 2003 byla podepsána Dohoda mezi vládou České republiky a vládou Moldavské republiky o spolupráci v boji proti organizovanému zločinu, nedovolenému obchodu s omamnými a psychotropními látkami, terorizmu a dalším druhům trestné činnosti.

V článku 1 této dohody je uveden výčet oblastí trestné činnosti, ve kterých budou oba státy spolupracovat. Smluvní strany budou v souladu se svými vnitrostátními právními předpisy spolupracovat při prevenci, odhalování a vyšetřování trestných činů se vztahem k zahraničí.

Spolupráce se bude uskutečňovat zejména v následujících oblastech:

- a) projevy mezinárodního organizovaného zločinu;
- b) nedovolené pěstování, výroba, získávání, držení, šíření, dovoz, vývoz a průvoz omamných a psychotropních látek a prekurzorů, jedů, nedovolený obchod s nimi, jakož i napomáhání k takovému jednání;
- c) projevy terorizmu a extremismu, rasové nesnášenlivosti a xenofobie;
- d) nezákonná výroba, získávání, držení, dovoz, vývoz, průvoz a nezákonný obchod se zbraněmi, střelivem, výbušninami, chemickými, biologickými, bakteriologickými, radioaktivními a jadernými materiály, se zbožím a technologiemi strategického významu a s vojenskou technikou;
- e) padělání a pozměňování peněz, známek a cenných papírů, prostředků bezhotovostního styku a úředních dokladů, jakož i distribuce a používání takovýchto padělaných a pozměněných předmětů;
- f) nezákonné finanční operace, hospodářské trestné činy a legalizace výnosů z trestné činnosti;
- g) trestné činy proti životu, zdraví, svobodě, lidské důstojnosti a proti majetku;
- h) obchodování s lidmi a nezákonné obchodování s lidskými orgány a tkáněmi;
- i) kuplířství;
- j) nelegální migrace, nezákonný pobyt osob a s tím spojená trestná činnost;
- k) trestné činy, jejichž objektem jsou předměty kulturní a historické hodnoty a jiné předměty značné hodnoty;
- l) krádeže a další nezákonné nakládání s motorovými vozidly;
- m) trestné činy ohrožující životní prostředí;
- n) trestné činy proti duševnímu vlastnictví;
- o) počítačová kriminalita;
- p) korupce.

---

⁶ Již 15 let se podílíme na rozvoji Moldavska. Člověk v tísni.

<https://www.clovekv tisni.cz/jiz-15-let-se-podilime-na-rozvoji-moldavska-5295gp>

Příslušné orgány uvedené v článku 8 odst. 1 mohou na základě vzájemné dohody rozšířit spolupráci i na další oblasti trestné činnosti.

Trestná činnost páchaná občany Moldavska na území České republiky

V rámci mezinárodního organizovaného zločinu se Moldavské kriminální skupiny věnují vydírání, krádežím aut, padělání, drogám, prostituci, loupežím a vraždám.

Vzhledem k tomu, že na území České republiky pracuje převážně v odvětví průmyslu mnoho cizích státních příslušníků, není proto výjimkou, že i občané Moldavska pracující převážně jako dělníci v průmyslových zónách páchají v České republice trestnou činnost, kdy se jedná o krádeže i násilnou trestnou činnost. Stejně tak se i občané Moldavska stávají oběťmi trestných činů na území České republiky.⁷

Závěr

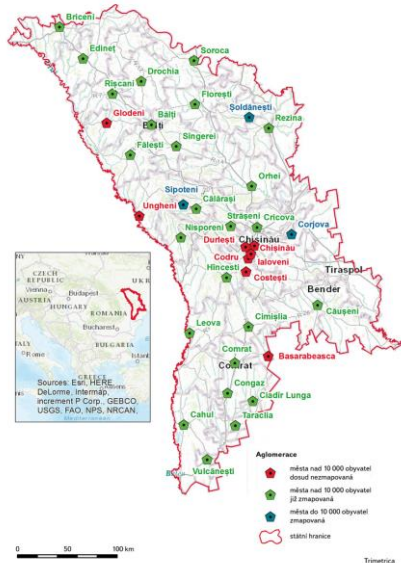
Moldavsko je i přes drobný pokrok v posledních letech stále nejchudší zemí Evropy. Odhaduje se, že každou hodinu opouští zemi pro lepší život a pracovní příležitosti v zahraničí až čtyři lidé. Spolupráce České republiky a Moldavska má již poměrně dlouhou historii a pro oba státy je přínosem. Česká republika zde působí především v sektorech ochrany životního prostředí, zásobování vodou a sanitace, státní správy a občanské společnosti, vzdělávání, sociální infrastruktury, zemědělství, lesnictví a rybolovu. Odborníci z České republiky se soustřeďují zejména na předávání zkušeností představitelům samosprávy a rozvoj občanské společnosti, organizace ADRA se zaměřuje na děti žijící na ulici. Dále jsou na místě realizovány projekty Aid for Trade a moldavským studentům jsou nabízena česká vládní stipendia. Ve školním roce 2012/2013 v České republice studovalo celkem 36 moldavských vládních stipendistů. Velký počet Moldavanů odchází kvůli nepříznivé ekonomické situaci jejich i celé země do zahraničí, proto je pomoc a spolupráce České republiky, ale i dalších států velice důležitá, aby lidé nemuseli odcházet za lepším životem od svých rodin a svého domova.

---

⁷ NOŽINA, Miroslav. Mezinárodní organizovaný zločin a bezpečnost občanů České republiky. Population Protection, 2012, zvláštní vydání. <http://www.population-protection.eu/prilohy/casopis/21/157.pdf>
Vládní návrh, kterým se předkládá Parlamentu České republiky k vyslovení souhlasu s ratifikací Dohoda mezi vládou České republiky a vládou Moldavské republiky o spolupráci v boji proti organizovanému zločinu, nedovolenému obchodu s omamnými a psychotropními látkami, terorizmu a dalším druhům trestné činnosti podepsaná dne 7. srpna 2003 v Praze. Senát Parlamentu České republiky. <https://www.senat.cz/doc2html/1921903079/index.html>

Ilustrace: Příklad rozvojového angažmá České republiky v Moldavsku, pomoc při zkvalitňování nakládání s odpadními vodami (vlevo) a výcvik hasičů (vpravo).⁸

⁸ KUČERA, Jiří; Daniel FIALA; Josef FUKSA a Hana NOVÁKOVÁ. Odvádění a čištění odpadních vod v Moldavsku – současný stav a perspektivy. Vodohospodářské technicko-ekonomické informace, 2017, č. 12; 11. XII. 2017. ISSN 0322–8916. <https://www.vtei.cz/2017/12/odvadeni-a-cistení-odpadnich-vod-v-moldavsku-soucasny-stav-a-perspektivy/>
ZAORALOVÁ, Nicole. Výcvik moldavských hasičů v České republice proběhl v rámci projektu zahraniční rozvojové spolupráce. Požáry.cz, 28. VII. 2018. <https://www.pozary.cz/clanek/193560-vycvik-moldavskych-hasicu-v-ceske-republice-probeh-l-v-ramci-projektu-zahranicni-rozvojove-spoluprace/>